

za-umno govorico presega tako *Sveto pismo* kot *Koran* — če omenim le dve "sveti" knjigi, ki sta tako ali drugače usodno vplivali na evropskega duhá.

Osrednje vprašanje Pirjevčevega *Vprašanja* je brez dvoma *pesimizem* in *nihilizem* t.i. "prešernovske strukture" poezije, ki kar najjasneje odzvanja v trditvi, da je *življenje ječa in čas rabelj hudi*. Strukture, ki se je od Prešerna preko Levstika in Cankarja radikalizirala do tiste mere, ko Cankar *novelista* (torej pisatelja, pesnika) proglašena (poleg "straniščne", kar je pač stvar presoje, povezane s fiziološkimi in ne filozofskimi potrebami!) za skrajni nihilizem in to prav v imenu pevca *Zdravljice* (s *Soneti nesreče* se pač ni dalo spodbiti novodobnega "nihilizma" s konca šestdesetih, saj se s strupom, žal, ne da zdraviti zastrupljenega!) Če sledim Pirjevčevi analizi tako "prešernovske strukture" kot "strukture" poezije, ki se je "(po)vrnila sama k sebi", pridem do ugotovitve, da poezija ni storila nič drugega kot le izpolnila eno od Baudelairovih zapovedi, tisto namreč, da je najvišja tista pesem, ki nastane iz čiste radosti do same pesmi (pisanja pesmi), ker pač poezija nima kaj opraviti z resnico!

A prav tu je kleč Poezija *ima* opraviti z resnico, še več — poezija je resnica sama. Resnica človeškega bitja, katerega edino pravo bistvo je prav *nihilizem*. Čisti nič, ki ga doseže, ko je njegova zavest samo še zavest o sami sebi, ko doseže stanje Popolne praznine, Razsvetljenja in Nirvano ter je tako odrešena *ciklične eksistence*, ki jo uzakonja *Kolo življenja* s svojim nenehnim vrtenjem.

Poezija je resnica! In kot pravi Buda: "*Toda so bitja, katerih oči so rahlo zamegljene; ki bodo razumela Resnico.*" Te "rahlo zamegljene oči" so tiste "duhovne oči", ki jih je poznal tudi Cankar in s katerimi človeško bitje vidi veliko več, dlje in globlje kot s svojimi telesnimi očmi. "Rahlo zamegljene oči" pričajo, da nimamo več opraviti z "optiko" kot enim od poglavij fizike, da ne gre za racionalno (fizikalno) zaznavanje vidnih pojavov, pojavov, ki jih rojeva svetloba in mavrični spekter, ampak da imamo pred seboj *trans-fizikalno* (ne metafizično!) "gledanje", v katerem sta se združili tako optika kot (vzhodnjaška) mislika (primerjaj F.Capra: *Tao fizike*).

Nihilizem tako "prešernovske strukture", ki je rodila trditev (verz), da je *življenje ječa in čas rabelj hudi*, kot "kataloške strukture", ki je rodila izjavo "vse je drek" (navajam po spominu, četudi oslavljenem, vendar gotovo ne daleč od verodostojnosti navedka) — torej ta nihilizem ni nekaj, kar bi morali tako ali drugače "brani" pred "varuhi tradicije", ampak je preprosto "napaka" (zmota) evropskega racionalizma (ki vse prepogosto kar pozablja na Heraklita Temačnega, Budovega sodobnika — 6.st. pr.n.št.), ki je iracionalno potiskal v predele nezavednega in nezavedno proglašal za iracionalno (ki le v sanjah dobi neoprijemljive podobe).

"Nihilizem" budizma ni poziv k vsesplošnemu vegetiranju in bolj ali manj kontemplativni pasivnosti, ampak je le spoznanje, da je naše zemeljsko življenje, življenje telesa le *akumulacija* etičnih principov, ki uravnavajo naša dejanja, želje, upe, hrepenenja, sanje, in ki se zbirajo pod gospostvom vrhovnega zakona *karne*, ki odreja stanja naše zavesti po naši telesni smrti. Kot uči *Tibetanska knjiga mrtvih*, je samo od nas samih odvisno, ali bomo tolikanj pogumni ("možati", bi dejal Jung), da

se bomo v Zasmrtju zmogli soočiti s strahotami tisočernih prividov in utvar, svetlobami in mavričnimi liki božanskih obličij, ki so le *emanacije*, "hologrami" naših nekdanih dejanj, želja, upov, hrepenenj... In kolikor bomo zmogli tolikšen pogum in si ne zaželeli ponovnega rojstva na vratih maternice, bomo (končno) odrešeni trpljenja ciklične eksistence in bomo dosegli Čisto deželo, Praznino, ogledalu podobno, v kateri bo (naša) zavest zrla le še v samo sebe. S tem bo realiziran Veliki nič, nihilizem bo okronan kot vladajoče načelo — princip — in mi sami "bratje" Budi, nekoč princu Gautami.

Prepričan sem, da je prav s pomočjo ustoličenja *nihilizma kot edine resnice poezije*, ki je resnica (moje) človeške eksistence, mogoče razrešiti nekoeksistenčnost različnih pesniških "struktur" in iz njih izvirajočih nesporazumov ter ekskluzivizmov. Kajti prav tako sem prepričan, da še vedno, četudi ne gre več za spor slovenšne cele, ni ustvarjeno sozvočje bivanja različnih "struktur" poezije, in da bi tako nadaljevalci in posnemovalci "prešernovske strukture" kot tudi današnji "postmodernisti" bili v vsakem hipu pripravljeni odložiti pero in potegniti meč, ko bi prišlo do zanikanja ene "strukture" v imenu druge. Le da je danes in tu "radikalna vprašljivost (določenega trenutka) slovenske zgodovine" do kraja radikalizirana, zaradi česar ne more priti do takšnega "pesniškega" spora.

Lama Angarika Govinda definira jezik kot energijo, v kateri se resničnost transformira v vibracije človeškega glasu, ki je vitalni izraz (človeške) duše, s čimer človek postaja gospodar sveta, odkriva njegove nove razsežnosti in si omogoča višje oblike bivanja.

Če je temu tako, potem *jezik poezije* (in poezija je vsa, kar je, jezik!) nikakor ne more "degradirati" resničnosti s tem, da jo proglasi za "ječo" (posameznika, naroda), nikakor ne more izrekat *nihilizma* kot tistega stanja človeškega delovanja in mišljenja, ki je vse usmerjeno le v zanikanje ali celo destrukcijo (pozitivnih) vrednot in pridobitev neke družbe, naroda, civilizacije, ampak to resničnost *transformira* (prevaja) v jezik "duše", ki je (brez dvoma) "višja oblika bivanja", kot je telo!

In če se "duša" (budizem govori o zavesti) dokončno realizira šele v Popolnosti praznine, v prazni Popolnosti, Razsvetljenem stanju brezpredmetne zavesti, ki ji je edini predmet "zrenja" le še ona sama, potem je *nihilizem* budizma (ne evropskega racionalizma in njegovega nesrečnega sina "zdravega razuma") tisto najvišje stanje bivanja, ki je hkrati *resnica poezije* kot resnica sveta, ki jo lahko ugledajo le bitja z "rahlo zamegljenimi očmi" — duhovnimi očmi, tretjim očesom — to pa so le pesniki! Tako Tsangjang Gjatso kot Prešeren!

In prav o teh "višjih oblikah bivanja" govori *Tibetanska knjiga mrtvih*; uči nas — vsa smrtna bitja, ne angele! — da naša prisotnost v svetu ni le bivanje v "ječi", kjer je "čas rabelj hudi", ker smo kljub svojim telesom predvsem duhovna bitja, ki se dokončno uresničimo kot duhovna bitja šele po smrti, šele ko se osvobodimo telesa in telesnega (zemeljskega) življenja, svojih dejanj in nehanj, in se podamo skozi Zasmrtje, iz *samsare* proti *nirvani*; kjer bomo, če nas strah ne bo nagnal v željo po ponovnem rojstvu, odrešeni *trpljenja* kot naglavnega atributa človekovega zemeljskega življenja. In kje je več zapisanega trpljenja kot prav v *Sonetih nesreče*, tej "strukтури", ki je Pirjevcu služila, da je v daljnih šestdesetih letih zastavljal vprašanja in nanja poiskal odgovore, ki nas še danes zavezujejo.

Ker — tako nas uči *Vzvišeni nauk* — trpljenje rodi neuresničene želje, hrepenenje in sla po zadovoljevanju telesnih (materialnih) potreb. Vzrok bolečine je v sli po življenju; sla pa je stanje vznemirjenosti duše. Bolečina in trpljenje izgine, ko izginejo želje! Ko jih odstranimo, ko se

jim odgovemo, in ne ko jih uresničimo (ko se nam uresničijo!). Ker cikličnost eksistence (ne v "višjih oblikah bivanja", ampak na Kolesu življenja, neprestano vrtečega se), pomeni tudi, da smrti ni, da je samó življenje, neprestano tekoče dalje in le menjajoče svoje oblike. Iz nižjih proti višjim, če doumemo nihilizem — Vélíki nič prazne zavesti kot vrh in večnost našega potovanja skozi Zasmrtje.

In prav s tem spoznanjem sem znova prebral (in premislil) Pirjevčevo *Vprašanje o poeziji* in z njim pesimizem, zgubljeno vero, nihilizem, življenje, ki je ječa, čas kot rablja hudega — in doumel sem, da ne gre več za različne "strukture", ki so tako ali drugače "odraz" psiho-fizično-socialne drže pesnika, temveč le strupen derivat "zmote" evropskega racionalizma (od Platona do Hegla in še čez), ki je težil vse bolj v vseobsegajoči in vsepojasnjujoči scientizem (celo v umetnosti: naturalizem je dednostna teorija, impresionizem je optika kot poglavje fizike), ampak za globlje, iracionalno, nezavedno, za-umno doumevanje človekove duhovne eksistence, ki se dopolni šele v Praznini, ogledalu podobni, v kateri se zavest uzre samo še kot zavest o sami sebi. In tako je tudi poezija kot sad *trpljenja* (ki je *edina resnica življenja*, ki je *ne more nihče zanikati* — kot nas uči tibetanska misel) lahko samo še poezija, ki piše samo sebe, ker dokončno se je vrnila, ne sama k sebi, ampak vase. In s tem pričela izrekati eno samo resnico, resnico o sami sebi in nič več o nesrečnem dohtarju in nikdar njegovi prevzetni Juliji z Wolfove.